

РОЗСВІТ

Часопись полонених
громади „Самостійна Україна“.

ПЕРЕДПЛАТА:

(Ціна одного примірника 2 пф.)	
На місяць в таборі . . .	20 пф.
„ „ поза табором . . .	30 „
„ півроку в таборі 1 м.	20 пф.
„ „ поза табор. 1 „	80 „
„ рік в таборі . . .	2 „ — „
„ „ поза табором 3 „	— „

А ДРЕСА:

Ukrainisches
Sekretariat
in Rastatt (Baden).

(Комітет видавництва).

Видає Видавництво „Український Рух“.

Виходить два рази на тиждень.

Раштат, 27. січня, 1917. р.

Виключаючи Румунію, в теперішню хвилю на всіх фронтах мовчанне. Але те мовчанне грізніше, чим дільність. Цей тимчасовий спокій подібний тому вогневі, що незабаром вибухне зі страшною силою, щоб знищити все, що буде перед ним.

Зі всіх кінців світа йдуть вістка за вісткою, що готується сурова хвиля, коли не лишиться камня на камені. Ось пишуть: Італія посилає на грецький фронт сто тисяч воїнів, Французи мають додати на свій фронт шістьдесят дивізій, щоб переважити численність німецьких сил на цьому фронті, яких число, після обчислення англійського кореспондента, рівняється до двадцяти восьми дивізій; російські війська величезними числами збираються в Бесарабії; ціле почвірне порозумінне з незвичайною енергією взяло ся за збільшення своєї армії, бо думають, що числом можна розбити центральні держави. Ведуть одну за другою воєнні наради.

Так готується почвірне порозумінне. Очевидно, що й Німці не сплять. Ми знаємо з попередніх часів, що Німеччина не буде ждати, коли на неї нападуть, а сама зробить, може бути, досі не чуване ні в історії цієї війни, ні взагалі в цілій історії. Тому, що Німці мусять попередити свої кроки, нам здається, що час важних подій недалеко.

Часописи кожен день пишуть величезні статі, що почвірне порозумінне мусять усі сили покласти, щоб розбити Німеччину. А Франція

збирає багато військ на швайцарській границі, щоб, як кажуть часописи, перейти через Швайцарію й напасти на Німеччину.

У воздуху цілого світа носить ся щось невідане, що незабаром має обрушити ся на землю, кожен чоловік переживає нервовий час, почуває грозу, чує, що пробе година, коли задріжить усе на землі.

Ми переживаємо таку хвилю, коли надходячі події мусять бути найгостріші. А це тому, що почвірне порозумінне, щоб це йому не коштували, буде змагати ся досягти побіду, бо народи його вже не вірають у побіду; з другого боку—німецький нарід, ображений відкиненням мирних переговорів, горить пімстою й своєю залізною волею й організацією з нечуваною силою вдарить на своїх ворогів. Це будуть часи, коли світ застогонить, заплаче земля, мільони народу згинуть і на його трупах зявиться нове життя.

Де і як розпічнуть ся події, не покаже недалека будучина. Можемо з певністю сказати, що вони настануть у слідуєчому місяцеві.

Тим часом, коли готують ся до великої боротьби, Вільзон, президент Получених держав Америки, робить велике діло, діло уладження мира. А велика ця подія тому, що Вільзон, наколи б йому доручив Сенат, до якого він уже звернувся за розрешенням, міг би спричинити ся до дальшого ведення війни. Перше всього, що, як би він був уповноважений, то не дав би Англіїям амуніції, а тим самим заставив би їх задумати ся над миром, бо вони без американської амуніції не змогли

б довго воювати. З іншого боку, заходи Вільзона мали б і моральне значінне, бо тим самим він став би відкрито по якійсь стороні з воюючих держав.

Коли ж із предложення Вільзона Сенат зробить щось інше, то події будуть наближати ся своєю дорогою. Тоді лише ясно стане, що мир буде зроблений на руїнах якоїсь із воюючих держав.

Кожен у цю хвилю з білю в голові прислухається й жеде з якого боку почнесть ся вогонь.

Отже, ми живемо перед важними подіями.

Максименко.

До селянина.

Скоро друже мій, брате, опять
Жайворонки до нас прилетять.
Ти ж на весну не думай, мій брате,
Із повітки плуга витягати.—
Ні! гостри ти гострійше ножа,
Бо підемо ми вкупі туди:
Час настав для другої роботи,
Інші маємо, бачеш, турботи...
Нахили ся... я тихо скажу—
Знаєш, друже, Україну свою?..
Знаєш?.. добре, коханий мій брате!
Ми підемо її рятувати,
Бо прокляті отей Москалі
В неї щастя й життя відняли.
Ти ж не думай на весну, мій брате,
Із повітки плуга витягати.—
Ні! гостри ти гострійше ножа,
Бо підемо ми вкупі туди...

М. Чалий.

Про український орнамент.

У кожного народу штука (іскусство) бере своє повстання із заісторичних часів, коли люди жили по печерах, льохах, та на палевих будинках і як свідчать розкопки учених, з котрих ми тепер можемо бачити, що з першими захистами першого чоловіка від зимного повітря, заховування родини від хижих звірів, в його виховалась потреба прикраси різними вишивками (орнаментами) стін свого помешкання, посуду і всіляких хатніх річий, на котрих вишивав, різьбив, або вицарапував ріжних диких, домових звірят, рослини, квітки, та всілякі моменти зі свого життя того часу й епохи, в котрій він існував.

На підставі цього, ми тепер маємо можливість більш-менш з певністю сказати, як жили наші прародичі, чим цікавились, що уважали за потрібне для себе, чого застерігались, що їли, пили, який у них був одяг, можемо уявити їх звичай, характер, віру та їх домагання.

А пізніше, по доісторичних часах, ми вже бачимо, як наші прародичі зачали вживати свої малюнки та різьбу, як письменна, себто: ріжними образами виписувати свої думки, бажання, гадки. Таким робом, первісний вишивунок і різьба на ряду з духовною потребою їх першим чоловіком пізніше вишлись у нього в необхідну річ і в практичному життю, на котрих в сучасні часи тримається вся його культурний побут, без котрого його духовний стан не може обійтись, так само, як і тіло не обходить ся без повітря і страви.

Зробивши коротенький огляд розвитку юнка та різьби взагалі при культурному розвитку народів, варто ще звернути увагу і на те, що по цій галузі штуки ми маємо змогу винайти і характерні риси кожної нації з окрема, так само, як винаходимо їх по говору, співу й одязі, на підставі яких кожна нація в міровій люстри має змогу показати своє лице, свій побут. Але не будемо брати для огляду малюнки і різьбу всіх націй, бо на це не вистар-

чить ні часу, ні відповідного матеріалу. Візьмемо лише те, що належить нашому українському народові, у котрого на ряду з народною словесністю і іншими культурно-духовними відзнаками немалу ролю відіграють: малюнок, різьба, якими наш нарід любить прикрашувати свої помешкання і, збільшого, всі ті річи, котрі він уживає в господарстві, на яких зарисовує всілякі рослини, звірят, взагалі все те, що звернуло на нього увагу своїми красними формами.

Вишивуючи на полотні, або різьючи на дереві, такого вишивунок, він без попередньої думки проникав ся своїм твором, вкладаючи в нього свого душу, настрій, додаючи від себе, що винайшов гарнішим і відкидав все, що могло вразити його око неприємним виглядом. Таким робом оброблячи малюнок чи різьку на свій власний смак він його, як то кажуть, стилізував, себто вкладав у вишивунок все, що потрібувала його душа під сучасну хвилю.

І наколи ви звернете увагу на цю галузь народнього твору, то побачите, що від Карпат до Волги, від Пінського багна до Чорного моря, на просторі, котрий зветь ся Україною, характер, стиль, орнамент один і той же, який виконується неначе під указку якогось духовного ватажка, котрий підказав Українцеві слідуєчі найголовніші прикмети його твору: вони головним робом лежать у тому, що мотиви орнаментів і розмір є відповідні до тої річи, на котрій вони повинні бути, а не уявляти з себе щось відірване і не відповідне тій думці, яка вкладає в основу збудованої річи. Кожен орнамент вишивується ся, або навколо центра того предмета, на котрому його утворюють, або йде з долини в гору і як в першому так і в другому випадку, тримається ся в лагідних, округлих формах, розвинених просторо на сторони, а при напрузі в гору, нетеряючи рівноваги, поволі робить ся вузким, а закінчується не занадто гостро.

Всілякі рослини гілочки такого орнаменту обрисовані виразно, ясно украшені листками, квітками, овочами, птахами, рідне звірятами. У дуже великих виробх, особливо при різьбі, надається ся прозорість, котра робить орнамент

легшим, виразнішим, короче кажучи, на погляд він видається делікатнішим. На вишиванках, які вживають до килимів, рушників, сорочок люблять надавати чисті барви, котрі укладені одна біля другої у відповідному порядку так, що дивлячись на такий малюнок ви бачите: або повний молодечого здорового життя яскравий колер, скомпонований так артистично, що як то кажуть—очий не відірвеш, або бачите чисті барви у виключно темних тонах, від котрих надає мягким, лагідним спокоєм. Взагалі український орнамент характеризує наш нарід, як людин, що люблять широку волю, подібну просторові степів, з глибою думкою, і бажанням сокола вдати ся в гору, в небо; всьому брусаватому, важкому занадто гострому надати легкі, мягкі, округлі форми в правдивих чистих барвах, гармонійно прозорих рамках рівноваги. Але цього ще не досить, що наша орнаментика вишивує Українців, як нарід з найкращими духовними завданнями. Немалу користь вона зробила в політичному життю нашого народу, бо при загальній звязі зі штукаю, народною словесністю, історією наша орнаментика знищила ті неправдиві поклені і ганьбу з гучними словами по нашій адресі, що „нема, ані українського народу, ані його культури!“ Навіаки, учені верстви Росії—себто Академія Наук, признали перед очима всієї Європи: що український нарід існував, існує і буде існувати, як окрема нація, а не наречений нарід Москви, або Польщі, доказом чому є його народна культура й історичні докази інших народів, котрі від тисячі років мали стосунки з Українцями, як з самостійним народом. Все це підкреслює нашу окремішність і дає право бороти ся за свою незалежність на ряду з іншими націями, котрі також рвуть ся на світ вийти з під нагніченої на них чужої влади.

Таким робом: наша орнаментика є одною з тих цеглинок, котрі в звязку з нашою штукаю, історією, народною словесністю витворила той мур, на котрому мусять незабаром повстати нова будівля під жовто-блакитним прапором.

Таран.

Вільзон і будучий мир.

По мировій ноті Нічеччини, по мировій ноті Вільзона і по відповіді десятиричного порозуміння на Вільзонову ноту мало хто сподівався, щоби ще хто будь зробив який крок в хосен мира. А коли би—а коли би навіть хто зробив його, то,—так здавалося,—такий крок буде зайвий.

І тогди, коли вже всі стратили надію на мир, коли пороблено зі всіх сторін найбільш приготування до найкривавішої борби, яка досі була, як раз в найгірші пору виступає Вільзон знов із таким же завзяттям, як воюючі держави до війни,—він із завзяттям до мира.

Першу свою ноту він звернув до воюючих держав. Першу свою ноту він писав як президент могутньої держави, але без її відома,—вихиснуючи лише свої права президента. Він міг був провалити ся разом зі своєю нотою не лише у воюючих але й перед своєю державою. А тепер 23. січня 1917 р. він не йде до воюючих. Він хоче зачерпнути більше сили і звертає ся до цілої Америки, до її найвисшої законодавчої влади, до Сенату американського народу і від нього жадає миру. А коли той Сенат прикаже йому, коли Сенат скаже: „Добре, йди раз наміченим тобою шляхом!“, тогди Вільзон, не як президент але як бесідник соток мільонів Американців, як найбільша влада державна на земській кулі.

Несподівано, не повідомляючи про те ні якого, він, Вільзон, виступив перед Сенатом Получених Держав Америки ось із якими словами:

„Мої панове сенату! 18. грудня минулого року я звернув ся до правлінь воюючих держав із нотою, щоби вони подали умови, під якими вони могли би заключити мир. Я говорив в імені людськості, я говорив в імені неутральних держав, яких життєві інтереси є загрожені оттою війною.

Осередні держави

Відповіли, що они готові зійти ся із своїми противниками, щоби обговорити мирові пропозиції. Десятиричне порозуміння відповіло далеко обширніше і хоть загально та досить певно подало жадання заперуки, умов, відшкодовань необхідні условия розвязки війни. Ми тим ще більше зблизили ся до обговорення мира, який має закінчити теперішню війну. При переговорах мира, що мусить скінчити отсю війну, кнеч треба дійти до такої згоди держав, яка би унеможливила таку другу руїну в будучині, як то те діється тепер. Кожний приятель людства, кожний розумно думаючий чоловік мусить на таке пристати. Я вжив сьогоднішньої нагоди звернути ся до Вас, бо я почував ся до обовязку сказати Вам, як тим, що додані мені для поради при міжнародних умовах, сказати Вам мої думки і відкрити мої заміри, які скристалізували ся в моїй душі. Немислиме є те, щоби нарід Получених Держав не грав ніякої ролі при заложенню основних мурів мира будучих днів.

„Заяви воюючих держав дають до зрозуміння те, що ніхто з них не хоче знищити противника. Я думаю, що добре передам суть тих запевнень, коли скажу, що

мир мусить бути без побіди.

Побідний мир був би накинений побідженому. Такий мир був би упокоренням і тягаром для побідженого, був би жертвою, був би жалом пімсти і гірких споминів і такий мир був би будівлений на мілкім піску. Лише мир на рівних умовах є тревалим миром. Лише такий мир, що в основ має рівність і спільність уділу в спільнім добрі ручить за згоду націй. Рівність націй, на якій має оснуватись тревалий мир і який оснувати ся мусить, мусить містити в собі рівність права. Праву мусить бути основане на спільних силах, а не на поодиноких націях. Рівність просторів не може бути даною, таке як не може бути дана всяка инша рівність, яка не була здобутою звичайним мирним законним розвитком народів. Але ніхто не жадає, ані не сподівається ся чогось такого, що виходило би поза рівність права. Людекість глядить тепер за свободою до життя, а не за рівновагою влади.

„Жаде мир не буде тревалим і навіть не заслугоє на те, коли він не признає того, що всяке правительство мусить виводити свою владу із признання правлених (себто тих, що правлять крайом—ред.), що нігде не може бути такого права, щоби можновладець відступав другому можновладецьві який будь нарід як свою власність. Я вважаю те як признану річ, коли дан один примір, що всі державні мужі згоджують ся в тім, що має бути

независима самостійна Польща.

що має бути забезпечена недотикальність ненарушенности життя, богослуження, індивідуального і господарського розвитку всіх народів, які лише дотепер жили під владою правлінь, чужих їм вірою і метою. Всякий мир, що не признає оттих основ, не устоїть ся, бо він не буде спочивати на стремліньнях переконань людства. Дух цілих народів буде все бороти ся проти нього, а цілий світ буде співчувати їм.

„Оскільки те можливе, повинен кожний великий нарід мати безпосередній доступ до моря, а коли того не можна досягнути відступленням територій, то те мусить бути забезпечене

зневтралізованнем доріг до моря.

Жадного народу не можна відсунути від отворених доріг світової торгівлі. Морські дороги мусять бути вільними.

Вільні моря,

мусять бути найпершим услівем мира. Багато міжнародних прав мусять бути радикально переробленими. Морські збройня і сухопутні армії та всякі мілітарні приготування мусять бути обмежені. Хоть як є неприємні отті питання, то все таки мусять ся вони рішити без ніякого упередження, бо инакше мир не буде тревалий.

„Без уступок і без жертв не є можливий мир. Дух спокою і певности ніколи не загостить у народів, коли то тут то там буде хто будь зброїти ся. Я може є

ОДИНОКИМ ЧОЛОВІКОМ

на високім відвічальнім становищу між всіми народами світа, що можу вільно висловити ся і нічого не промовчати, я переконаний, що я сказав те, чого від мене сподівався народ Получених Держав. Я думаю, що я говорю по думкам тих німих має людства всіх тих місць, котрі не мали ніякої нагоди висказати своїх почувань ізза смерті і руїни дорогих їх серцю людий і держав. Я зі свого боку предкладаю, щоби народи прийняли доктрину президента Монре як доктрину цілого світа, а іменно, щоби ніякий нарід не протягав свого правління на на другий нарід чи націю, а противно, щоби кожний нарід, малий чи великий і сильний міг сам означувати свою форму правління і свій розвиток без перешкод, без загрожень, явно і відважно.

„Я предкладаю, щоби в будучині ніякий нарід не заключував

зв'язків

із поодинокими народами, з чого відтак виходять непорозуміння, интриги і перегонни овласть. Але щоби всі зєднали ся в однім дуї для одної мети, для одного ділання, щоби досягнути спільний інтерес: уживати свободи і життя під спільним покровом. Я предкладаю правительством свободу мор і обмежене зброєнь.

„Це є американські принципи. Інших ми не можемо підпірати. Це є принципи кожного мужчини й жінки, кожного місця в кожному новочасному народові і в кожному культурному суспільстві, це є принципи людства; ті принципи мусять здійснитися“.

* * *

Так говорив Вільзон. Сенат слухав з великою увагою. Коли сенат почав дальше нараджувати ся, сказав між иншим сенатор Фолет: „Ми щойно пережили дуже важну годину в життю світа“.—А другий сенатор Стон, стискаючи Вільзонову руку, сказав: „Це був найбільший державний документ теперішнього покоління“!

І справді це була би дуже важна година в життю світа, коли би сповнили ся слова Вільзона. Бо із хвилию сповнення почав би світ нове, доси не переживане життя. Почала би ся нова доба розвитку людства і історія певно прозвала би ту добу добою Вільзона або що найменше числила би її від Вільзона. Наша найновіша доба від французької революції певно звала би ся добою борби народів о волю, а та нова була би добою мира і свободи.

„Жаде нарід не повинен протягати правління на другу націю, а кожний нарід, малий чи великий сам має означувати форму свого правління і свій розвиток без перешкод, без загрожень, явно і відважно“. Так каже Вільзон, представник наймогутнійшої держави, яка досі дійсно не посягала руки на другий край чи нарід. А що скаже на те Росія, яка заборонила означувати форму правління п'ятьдесятьом народам, яка не грозила, а нагайкою, тюрмою, висилкою на каторжні роботи і другими нелюдськими способами замкнула її народи як в клітці і відібрала їм всі умови національного

розвитку, дікуючи кожному під загрозою шибениці, що є лише „одін цар, одін Бог, одін язык руский“. Коли не знаєш його, то мовчи вічною немовою під одним тяжким закляттям: одна Росія.

* * *

Почекаємо, що скаже Вільзонів Сенат, що скаже американський нарід а відтак вже, що скаже світова преса. Бо другорядне значінне має тут те, що скажуть воюючі. Тут говорить такий суперник, що від тону і сили його виговору, здаєть ся, скорше зависимий світовий мир, чим від котрого небудь воєнного фронту. Про те поговоримо в другім числі нашого Розсвіту.

* * *

Тобі, тобі мій бідний брате,
Моя любов, мої пісні...

Тебе ж я ними залитаю,
Чого ти ходиш у армі?

Чого ти спину гнеш і досі,
Чого кленеш своє життє?

Я не кажу, щоб взяв торбину,
Ні, милий брате, встань й візьми
Отсю усю, країну,

В якій живуть твої кати...

Вона твоя. Невже не знаєш?

Невже і досі не питав,

Який народ з початку віка

У ню зерно святе кидав?

Твої діди, твої, мій брате,

А ти віддав все Москалям,

І сам, жебрак, забувши сором,

До них у найми, бачиш став.

За що ж люблю тебе, кохаю?

Чого я мушу і страждать?

О, милий, любий, ти не знаєш,

Що й я твій рідний, бідний брат!

М. Чалий.

ЗАПОМОГА.

Мокрина Коробчина підняла ся вдосвіта, зварила дітям кулешину й зібрала ся у Кропивну. Сама нічого не їла, бо лишила дітям. Надягнула свитину, забігла до сусідки попрощати, щоби надглядала за дітьми та й вийшла на шлях.

Була така грязюка, що й чобіт не витягнеш. Ідучи пригадала собі, кілька то помосила вже вона цієї грязюки, кілька порогів пооббивала, та кілька натерпіла ся, доки добила ся цього паперу на „пособіє“ за чоловіка, що пішов на війну.

До Кропивнянської волости, куди прямувала Мокрина за „пособієм“, було верст з п'ятнадцять а може ще й з гаком, тож десь аж о півдні доплентала ся вона у Кропивну змучена та забовтана так, що не доведи Господи.

У волості в той час старшини не було, а сидів сам писар, перебираючи якісь папери. „Добрий—день вам, помагай Біг!“ промовила Мокрина, вступуючи до волости, та й подала писареві свій папір, низько кланяючись.—„Тобі, бабо, полагаєть ся сїм карбовонців“, заглянувши в папір, повідомив писар,—„та тільки зараз не має тут старшини, а хотьби й був, то так гроший не одержиш, а треба написати проханне“.—„От-то, моє лишенько, та я ж не грамотна“, вдарила Мокрина о поли руками,—„хто ж би мені його написав... Хіба що ви, пане писарю, згодите ся?“ додала вона трохи згодом.—„А чого ж ні, коли полтинник буде“.—„Та Біг з вами, що се ви кажете, чи я ж така богатирка“.—„Ну, ну—годі“, заgrimав на неї писар,—„нема чого промєсати, не хочеш, то піди до „облакати“, а він здере з тебе два карбовонці за це“, і впершись очима в папери, не звертав уже на бабуніякої уваги.—„Сказано мужква, не розуміє, що для неї добро робиш, за полтинник пишеш те, за що „облакат“ менш двох карбовонців і балакати не стане“, гомонів він.

— То пишть уже, Біг з вами, згодила Мокрина.

Взявши від писаря проханне, Мокрина заховала його за пазуху, вийшла в сїни, та й стала чекати старшину.

— Мала б сім, але—писареві полтинник, то лишаєть ся шість з половиною. Івасикові на штаниці та Катрусі на спідничку карбовонця й мало буде“, думала вона,—„а сама вже в полатанім буду святкувати, якби хоч вистарчило прохарчувати ся“.

Аж ось приходе й старшина. Мокрина зараз таки до його, подала проханне та посвідковий папір і стала чекати грошей.

Прочитавши папери, старшина почав копати ся по книжках, а далі й каже: „Отцо, бабо, мала ти одержати сім карбовонців“...—„Еге, пане старшина“, підтакнула Мокрина. „Та багато вже боргу за тобою“, перебив її старшина, „тому з цих грошей мусиш заплатити подушне один карбовонець і двацять шість копійок, за город—два карбовонці, та за хату один карбовонець і сім копійок,—от же маеш дістати одного карбовонця й шістьдесят сім копійок“.

„Лишіть полтинника мені за проханне“, обізвав ся писар.

У Мокрини похолонуло серце. „Бійте ся Бога, пане старшина, тепер такі тяжкі часи та ще й перед святами, а в мене ж чоловік на війні, а дітки маленькі“.—„А як ти гадаєш, що лиш у тебе свято, а в нас ні“, гримнув на неї старшина і викинув гроші.

„От розпиши ся, що одержала“.

— „Та я неграмотна“.

— „То попрохай сторожа“, порадив старшина.

Увійшов сторож і по вказівкам старшини написав: „пособія семь рублєй получила Мокрина Коробка, а за нїю неграмотну розписав ся Никифор Перехрист“.

„А за се давай, бабо, двогривеник“.

Не було що робити—віддала й цьому двадцять копійок, а решту—дев'яност сім копійок замотала в хустку та й поплентала до дому. Пізно вже вернула ся Мокрина до дітей, та не принесла ні штаниці Івасикові, ні Катрусі спіднички. Змучена та зголоділа увійшла в хату, кинула хустку з нещасними копійками, а сама припала на ослін та й заголосила. „Матінко моя рідна, з чим же будемо ми святкувати це свято“...

Не чула, як боліли втомлені ноги, руки і всеньке тіло, лиш воно, те серце, так щимло за дітий, за чоловіка та й за свою долю салдатки, що не було змоги витримати не заплакавши.

І полили ся сльози горячі, мов розтоплене оливо, та гіркі, мов полинь...

Пахом.

До полонених.

Українці! До поштового відділу в командатурі напливають безперестанно скарги, в яких полонені скаржаться, що вони не дістають грошей і пакунків (посилок).

Здаєть ся, що багато товаришів не знають про те, з якою точностю і совітністю працює таборовий поштовий відділ. Є ще багато товаришів, котрі ще доси думають, що в таборі може щобудь пропасти; думають, що в командатурі списки полонених не точні, що не знають, де хто знаходиться і через те гублять ся посилки. Такі люди дуже помиляють ся. Вони, здаєть ся, мають очі й не видять, мають вуха й не чувають.

Чи не знають вони, що в бюрі поштового відділу працюють їх товариші, самі ж таки полонені, пишуть списки, ведуть переписку з робітничими командами, розділюють пошту і т. д.

Чи не знають вони, що в поштовім відділі працюють полонені товариші одні як писарі, а другі, як мужі довіря, що стережать за інтересами мешканців табору.

Чи ще вам, товариші, це не вистарчає? Отже, коли полонений дістане вістку від своїх із дому про якубудь послілку, а він її не одержав, то не має змислу обвинувачувати німецьку пошту або й такі своїх рідних, що дома, але повинен такий невдоволений звернути ся письмами до своїх рідних в дома, щоби вони йому написали, котрого дня вони йому таку послілку ціслали і щоби рідні в дома самі спімнули ся за цю послілку.

Слухайте, що пишуть наші рідні з дому! — Із „Стретенска“ пише одна жінка дня 11. ст. ст. (24. н. ст.) 11. 1916. „...це є останній лист, бо від 15. цього місяця почта не приймає більше листів до полонених...“

Інший полонений дістав від свого дядька й тітки з Полтавської губернії слідууючу вістку з дня 3. ст. ст. (16. н. ст.) 12—1916:

— „Ти просиш, щоби ми тобі ціслали пакунок, але тепер є заборонено посилати пакунки.

Скоро лише буде нам дозволено, то ми вишлемо“.

Подібно пише жінка своєму чоловікові з Віленської губернії дня 9. ст. ст. (12. н. ст.) 12. 1916: „Ми хотіли тобі ціслати гроші, але почта не прийняла. Ми поїхали до Молодїжка, але й там почта не хотіла приймати...“

З Катеринослава пишуть одному товаришові дня 6. ст. ст. (19. н. ст. 10. місяця 1916.: „Я хотів ціслати тобі пакунок, але почта не приймає. Кажуть, що не будуть приймати...“

Таких вісток у письмах до полонених знаходимо дуже багато. Слухайте, що пише один товариш з табору до Росії: „Я не дістаю від вас ніяких посилок і не знаю чому. Може то наш, батюшка цар, так розвоював ся, що вам уже й їсти нічого!“

Товариші! Ці звістки доказують кождому, хто може розуміти, що наколи ви не дістаєте пакунків і грошей, то не винна в цьому німецька почта, а лише в першій мірі обставини в Росії. Українці! Захуйте ж ся відповідно до цього і не обвинувачуйте того, хто не заслужив на це.

Таборова почта.

УСМІХАЙ СЯ, УКРАЇНО.

Вже три роки, як лишив я
Неньку Україну,
Обшарпану обідрану,
Бідну сиротину.
Обшарпали її, Неньку,
Бідну сиротину,
Та ще й хочуть закопати
Живу в домовину.
Розривають чужі кати
Україну—Неньку,
Та ще й свої помагають
Витягати серденько.
Хочуть витягти серденько
І на душу зазирають,
Але руки в них кородікі,
Скоро повсихають.
Годі катам її рвати,
Душити в кайданах,
Бо вже військо запорізьке
Стоїть на майданах;
Стоїть військо у жупанах,
Синіє майдан;
Попереду з булавою
Батько отаман.
Стоїть військо на майдані,
В горі прапор веть ся.
Уже скоро кров ворожа
Рікою поллеть ся.
Рушить військо із майдану,
Майдан іздрігнеть ся,
А як вдаре з самопалів,
Ненько усміхнеть ся;
Усміхай ся, Україно,
Люба наша Ненько,
Ми всі встанемо за тебе,
Ти наше серденько!

Січовик II—н.

Тіням великого гетьмана.

„Українське Слово“ містить слідууюче: Звідомлення принесли оноді вістку, що румунська твердиня Галац стоїть в огні німецької артилерії. В нашій історії звязане те місце з іменем одного з найкращих синів України. Тут в році 1709 поховано тіло гетьмана Мазепи, що по нещасливій битві під Полтавою шукав для себе спасення в отоманськїм цісарстві. Цар Петро хотів за всяку ціну дістати живого Мазепу, а царський цісарєць Толстой давав за нього 300.000 талярів. Про сю подію пише Костомарів: „Сей страх прискорив смерть хирного організму. Прибувши у Бендери, Мазепа вже не вставав з постелі і що день усе чах і чах. Умер він 22. серпня. Пускали гутірку, буцім він від ляку, що його видадуть Петрові, отруїв себе, але ся звістка не має за собою ніякої історичної певности. Тіло його, з розказу Войнаровського, Гигорій Герцик відвіз у Галац і там поховано, мабуть у тамошнім монастирі. Після шведських жерел, Мазепину труну через недовгий час перевезено до Яс і там урочисто справлено похорони. Шведський король Карло був на сих похоронах, віддаючи останню пошану

своєму спільнікові. Поперед похоронного поїзду грали королівські трубачі; труну, оббиту червоним оксамитом з широкими золотими розводами, везли на повозці, запряженій шестернею білих коний. По обидва боки труни йшли рядами козаки з шаблями на голо. Перед труною бунчужний гетьманський ніс гетьманську булаву, що блискала перлами та самоцвітами. За труною йшов гурт Українок, що пішли за чоловіками та родичами, приставшими до гетьмана: по народньому звичаю вони голосили та причитували. За ними їхали верхом два тодішні кандидати на гетьманство: невідмінний товариш та довірений Мазепи, Орлик, і більш за всіх рідно-улюблений Небіжчиком його небіж Войнаровський. За ними їхали усі старшини. Козаки йшли з похиленими до долу прапорами та зброєю; труну українського гетьмана спущено у могилу, виготовлену у церкві, яка була за містом, і козаки в ознаку почеси в цій хвилі випалили з гаківниць.

На Україні й до сього часу зберігаєть ся переказ, нібито Мазепа не вмер і його й не ховали у Молдавії, а тільки для людського ока устроєно там фіктивні похорони; сам же бувший гетьман нишком пробрав ся до Києва, постриг ся у ченці, а потім постриг ся і в схизму у Печерській Лаврі під чужим іменем і там, покутуючи, дожив віку. Ся легенда, що переходила з уст в уста, не стверджуєть ся ніякими фактами та приміркованнями, точнісенько так, як і анекдота, яку подає фальшива історія Коніського; буцім Мазепа перед смертю звелів принести свої папери і спалив їх задля того, щоби не виявилась участь в його замрах таких людей, про яких нікому не приходило і в голову. Нехай,—каже він,—я один буду нещасним, я хотів щастя своєму рідному краю, та доля постановила інакше—на несподіваний кінець“.

Є надія, що союзні війська відуть побідно до Галацу. Чи поклонять ся тіням великого гетьмана, що мрів про вирванне України з під московської влади і помер на чужині, з далека від рідної землі?

РІЖНІ ВІСТІ.

Про зміну міністрів.

Цікаву статю містить часопись „Новое Время“ у числі від 6. січня цього року під назвою „Хороба влади“.

В цій статі часопись обурюєть ся проти зміни міністрів в дуже короткий час. Зміна головних провідарів в Росії—витворила осібну систему управи,—пише часопись. Міністри не продержують ся на своїх місцях більш, як три місяці. З якого би то становища ми не розглядали постійну зміну міністрів, приходимо до сумного висновку, що явище це пояснюєть ся виключно не певним і не тривким курсом внутрішнього й політичного життя, або щей сумнішого—абсолютною відсутністю такого політичного курсу, або цілковитою відсутністю стремління до ідеї, лежачої в основі державної управи. Безпереривна зміна міністрів указує якравно на зовнішній бік хороби державного організму. (Уявляємо собі також хоробу державного організму. Редакція).

Правительство, яке привикло до бюрократичної влади, ні в яким рязі не може згодити ся, щоби разом працювати з народними представниками, а старі бюрократичні традиції ще й далше відхиляють ся від народа, а ініціативу народа замість того, щоби підирати, відкидають навіть не роздивляючись, бо бачуть у ній недовіре. Тому не дивно, що неясний політичний курс, веде до неясних і неопределених змагань, що лягають, як на поодиноких, так й на цілий кабінет.

Нема чому дивувати ся, що при такому положенню річий міністри подають один за другим і змінюють ся як тіні. Появляють ся лишень для того, щоби зараз зникнути й дати місце другому. Щож може дати така управа і що можна вимагати від носителів влади, енергії котрих іде на стремління тільки вдержати ся на своєму становищу хоч 2—3 місяці. Ми бачимо, що вітчизна направляєть ся по невідомій дорозі без компаса й карти.

В кінці часопись становить питання: Чи може Росія зі своїм урядованнем щасливо вийти з небезпеки, якою вона окружена? Певно, що ні, ми сміло відповідаємо, бо російське урядованне показало себе.

ПРИЧИНА РУМУНСЬКИХ НЕВДАЧ.

Французський адмірал Фурніє, який вернув з російської головної квартири, описуючи в „Matin“ події, які попередили заняте Браїли, каже: треба приписати тому, що начальний румун-

